

NOROGGA GIRKU

Girkoráđđi, Girkuidgaskasaš ráđđi, Sámi girkoráđđi

adreassalisttu mielde / i hht. adresseliste

Dáhton: 03.07.2006

Mín ref: 06/474-3 Synnøve Brevik

Din ref:

Stáhta- girku gulaskuddan Girkočoahkkima rádjái. Girkoráđi bagadallan girkolaš orgánaide.

Girkoráđđi sáddii duorastaga 29.06. dárogielat dokumeantta buot searvegottiide riikkas. Dá boahťá sámegielat gáhppálat. Dasalassin oazžubehtet sámegillii departemeanta gulaskuddanšemá stáhta/girku gulaskuddamis.

Stat/kirke-høringen fram mot Kirkemøtet. Kirkerådets veiledning til kirkelige organer. Samisk versjon.

Kirkerådet sendte torsdag 29. juni ovennevnte dokument i norsk versjon til alle landets menigheter. Herved sendes det samme i nordsamisk versjon til aktuelle adressater. I tillegg sendes samisk tekst av departementenes hørings skjema vedr. Stat og kirke-høringen.

Ustitlaš dearvuodaiguin / Med hilsen

Synnøve Brevik
Váldočálli /generalsekretær

Miellddus / vedlegg:
Stáhta / girku-gulaskuddan Girkočoahkkima rádjái.
Departemeanta gulaskuddanšemá.

NOROGGA GIRKU

Girkoráđđi, Girkuidgaskasaš ráđđi, Sámi girkoráđđi

Dato: 28.06.06

Vár ref.: 06/487-3 GKR

Searvegatteráđit ja girkolaš oktasašráđit

Stáhta-girku-gulaskuddan Girkočoahkkima rádjái

Almmolaš stáhta-girku-lávdegoddi (Gjønnes-lávdegoddi) geigii ođđajagimánu 31. beavvi dán jagi iežas čielggadeami mas ledje golbma evttohusa ordnet stáhta oktavuoda Norgga girkui boahhteáiggis. Kultuvra- ja girkodepartemeanta lea sádden čielggadeami gulaskuddamii.

Girkoráđđi hálida dáikko bokte movttiidahttit girku válljejuvvon ráđiid searvat gulaskuddanbargui. Oallugat leat juo plánen doallat oktasaš čoahkkimiid gaskal politihkkáriid, suohkanhálddahasaid ja girkolaš ráđiid ja hálddahasaid. Mii ávžžuhit doallat álbmotčoahkkimiid gos báikkálaš searvvit bovdejuvvojit boahit gullat ja ságastallat. Ášši sáhtá bidjat fáddán girkogáfe ja eará doaluid oktavuodas searvegottis.

Lea lunddolaš gulaskuddat báikkálaš girkolaš jođiheddjiiguin; girkoverddiin ja proavásiin, oažžut sáhkavuorudolliid ja logaldalliid. Dii sáhttibehtet jearrat bismagotteráđiin ja KA:s (girkolaš bargoaddi- ja beroštusorganisašuvdna). Stáhta-girku-lávdegotti miellahtuid, gč. NOU 2006:2 sáhtá bivdit boahit. Girkoráđis leat resursaolbmot sihke ráđi válljejuvvon miellahtuid ja bargiid gaskkas geaiguin sáhtá váldit oktavuoda, áinnas e-poastta bokte post.kirkeradet@kirken.no dahje tlf. 23 08 12 00.

2006` Girkočoahkkim

Girkočoahkkimis lea erenoamáš mearkašupmi daid gaskkas geat addet gulaskuddanvástádusa. Girkolága mielde lea Girkočoahkkimis oktasašgirkolaš ovddasvástádus ja ovtastuhttinbargu eará girkolaš ásahasaid ja guovddáš eiseválddiid ektui. Girkočoahkkim skábmamánu 13.-19. beivviid lea guhkiduvvon ovttain beivviin vai gártá buoret dilli meannudit stáhta-girku-gažaldaga dárkilit.

Girkoráđđái, mii bargá ráhkanit Girkočoahkkima gulaskuddancealkámuša, lea dehálaš guldalit maid eará girkolaš ásahasat dadjet. Sin gulaskuddancealkámušat adnojit dehálaš vuodđun Girkočoahkkima meannudeamis. Vaikko lea oanehis áigi, de bivdá Girkoráđđi searvegatteráđiid ja oktasašráđiid ráhkadit iežaset gulaskuddanvástádusaid nu árrat ahte Girkoráđđi sáhtá dain oažžut kopijja ovdal **golggotmánu 15. beavvi**.

Dán reivve mielde čuovvu evttohus bargovuohkái ráhkadit iežadet gulaskuddanvástádusa. Girkoráđđi ipmirda GKD gulaskuddanreivves hálidit oažžut juohke gulaskuddanásahasus sierra ollislaš gulaskuddancealkámuša. Vuostáváldojuvvon skovvá merkejuvvojit dat

ákkastallamat mat doppe leat ovddiduvvon. Kopiija gulaskuddancealkámušas ja skovis sáddejuvvo deike: post.kirkeradet@kirken.no.

Gulaskuddancealkámuša bajábeallái čállibehtet bismagotti, gulaskuddanáshusa nama ja dáhtona. Omd.: Borg, Tomter menighetsråd, 14.10.2006.

Girkoráđđi hálida rabas ságastallama stáhta – girko-gažaldaga birra ja addá buot iežas barggaid Girkočoahkkima gulaskuddancealkámuša oktavuodas geahčadeapmái. Girkoráđđi čujuha danne mildosis Girkoráđi čoahkkima mearrádussii GR` áššis 36/06 geassemánu 16. beaivvi. Dás guoskkaha Girkoráđđi osiid mat šaddet válđočuokkisin áššečielggadeamis Girkočoahkkimii.

Miellodusin čuvvot álkis lohkanrávvagat maid gulaskuddanáshusat sáhttet atnit veahkkin gávdnat dehálaš gažaldagaid čielggadeamis ja gulaskuddancealkámuša hábmemis.

Stáhta ja girku birra sáhtta lohkat www.kirken.no/kirke_stat.

Ustitlaš dearvvuodaiguin

Jens-Petter Johnsen
direktovra

Gerd Karin Røsæg
sadjásaš direktovra

Kopiija bismagotteráđiide, bismmaide, proavásiidda ja girkolaš fidnoorganisašuvnnaide

Gulaskuddancealkámuš

Girkoráđi bagadallan girkolaš orgánaide

Álgu

NOU 2006:2

Almmolaš stáhta-girko-lávdegoddi lea ovddidan evttohusa boahhteáiggi gaskavuhtii stáhta ja Norgga girku (Ng) gaskkas. Lávdegotti váldi lei ráhkadit čielggadeami man vuodul sáhtta mearridit galgá go stáhtagirkoortnet jotkojuvvot, ođastuvvot vai heaittihuvvot. Lávdegoddi lea čujuhan prinsihpalaš, historjjálaš ja servodatlaš osiide ja guđeládje kristtalaš árbevieru ja kultuvraárbbi sáhtta fievrredit viidáseappot. Lávdegoddi lea ovddidan golbma vejolaš girkoortnetmálla boahhte áigái.

Bagadallan /Lohkanrávvagat

Čielggadeapmi (NOU 2006:2) lea sáddejuvvon gulaskuddamii oktan čoahtkkáigeasuin (Brosjyren). Gulaskuddanásahusat leat bivdojuvvon buktit cealkámuša ja gažaldatskovvá mearkut. Girkoráđi lea bivdojuvvon ráhkadit álkis lohkanrávvaga maid gulaskuddanásahusat sáhttet atnit veahkkinn gávdnat dehálaš gažaldagaid čielggadeamis ja gulaskuddancealkámuša hábmemis.

Stáhta-girku-lávdegotti evttohus ja ságastallamat daid birra gávdnojit kap. 5-9 (gažaldatskovis čujuhuvvo guoskevaš gažaldagaide:

- Kap. 5: Golbma vejolaš girkoortnet málla boahhte áiggis (gč. gažaldagaid 2-3)
- 5.3/5.7.1 Vuodđoláhkii vuodđudan álbmotgirku (Grunnlovsforankret folkekirke)
 - 5.4/5.7.1 Láhkii vuodđudan álbmotgirku (Lovforankret folkekirke)
 - 5.4/5.7.1 Iešbirgejeaddji álbmotgirku (Selvstendig folkekirke)
- Kap. 5.6.1/5.7.2 Servodaga árvovuodđu (Samfunnets verdigrunnlag) (gč. 6. gažaldaga)
- Kap. 5.6.2/5.7.3 Stáhta oskku- ja eallinoaidnopolitihkka (Statens tros- og livsynspolitikk) (gč. 1. gažaldaga).
- Kap. 5.6.5/5.7.5 Demokráhtalaš ortnegat (válgaortnet j.e.) (Demokratiske ordninger (valgordning m.m.) (gč. 5. gažaldaga)
- (Kap. 5.7 Lávdegotti mearrádušat 5.3 – 5.6 čuoggáin)
(Utvalgets standpunter vedr. 5.3-5.6)
- Kap. 6 Ruhtadeapmi (Finansiering) (gč. 4. gažaldaga)
- Kap. 7 Hávdádushálddašeapmi (Gravferdsforvaltningen) (gč. 7. gažaldaga)
- Kap. 8 Ráfáidahtton girkut ja girkut main lea suodjalanárvu (Fredede og verneverdige kirke) (gč. 8. gažaldaga)
- Kap. 9 Oamastanvuoigatvuohta (girkut ja girkofoanddat, ja Opplysningsvesenets fond) (Eiendomsrett (kirker og kirkefond, og Opplysningsvesenets fond) (gč. 8. gažaldaga)

Čoahtkkáigeassu ja duogáš 2 – 4 kap.

- Čoahtkkáigeassu evttohusas: 2. kap.
Stáhtagirkoortnega historjjálaš duogášdieđut: 3. kap.
Norgga girku ortnegat ja dálá lágat - bajilgovva: 4. kap.

Oktiigeassu kap. 10-12.

Kap. 10-12 oktiigeassá lávdegotti evttohusaid ja loahppaarvalusaid, ja váikkuhusat árvvoštallojit oanehaččat.

Ášši viidodaga dihte heivešii dán meannudit guovtti čoahkkimis. Maŋŋil vuosttaš čoahkkima ságastallamiid sáhtáše muhtin ráđđelahtut bargat viidáseappot ráđi gulaskuddancealkámuš-evttohusain. Vuosttaš čoahkkin galggašii dollojuvvot borgemánu/čakčamánu mánnomolsumis.

Eará duogášmateriála

Girkolaš ođastusbargguiguin ja stáhta ja Norgga girku gaskavuodain lea guhká bargojuvvon. Dan leat girkolaš lávdegottit čielggadan ja girkolaš orgánat ja Girkočoahkkin leat buktán cealkámušaid.

- Girkoráđi Girku/stáhta-lávdegotti evttohus jagis 2002: *Seamma girku – ođđa ortnet. Norgga girku ođđa ortnega birra, mas gaskavuohta gaskal girku ja stáhta erenoamážit deattuhuvvo* (Bakkevig).
- Gulaskuddan gávdno sierra dokumentan: *Sammenfatning av høringsmaterialet, Girkoráđdi 2002*
- Girkočoahkkima mearrádus áššis (GČ ášši 09/02).
- Cealkámuš *Identitehta ja gohččun* (Ident) 2004` Girkočoahkkimis čuovvu NOU 2006:2, 1. mielddusin.

Guovddáš ášši dán materiálas lea stáda gaskavuohta girkui ja girku gaskavuohta stádii.

Vuoddoeavttut

Gulaskuddancealkámušas sáhtta lea buorre loktet dan maid dii atnibehtet vuoddoeaktun ja ovdehussan Norgga girku gaskavuodas stáhtii ja boahte áiggi girkoortnega ovdáneamis. Dat sáhttet leat dehálaččat dalle go galgabehtet gieđahallat konkrehta gulasguddanfáttáid (a-g čuoggát).

Ovdamearkkat dakkár vuoddoeavttuide leat váldojuvvon Girkočoahkkima cealkámušas *Norgga girku identitehta ja gohččun*:

- Norgga girku hálida leat dovddasteaddji, mišunerejeaddji, bálvleaddji ja rabas álbmotgirkun. Vaikko álbmot ja girku eai leat ideanttalaš sturrodagat ja álbmotgirkui ii sáhte čadnot čearddalašvuhtii, de lea girkus ja álbmogis oktasaš historjá ja su almmolašvuoda sajádagas lea girku dat kultuvrralaš čanastat maid našuvdna dárbbasa (Ident 2, 19 ja 27).
- Norgga girku lea ja hálida leat oskkuservodat vuodđuduvvon iežas oskkuvuđđui ja sierralágan servvolašvuhtii mii lea huksejuvvon gástta ja oskku ala. Gásta lea, ja galgá ain leat áidna miellahttovuoda eaktun. Oskkuservodat mii maid lea rabas álbmotgirkui, galgá ja ferte fátmmastit dan mánggabealát riggodaga maid árbevierut ja teologiija ovddastit (Ident 9, 21 ja 12).
- Lagabui 84 % ássiin leat Norgga girku miellahtut ja dovdet ahte girku mas lea evanġelium Jesus Kristusa birra addá gullevašvuoda, vuodđudeami ja eallindulkoma ilus ja morrašis.

Dat galgá ja ferte ain leat sajis buot girku miellahtuide ja addit saji iešguđetmuttot oskkuáŋggirdeapmái ja oassálastemii. (Ident 6)

- Norgga girku lea ja hálida leat riikkaviidosas girku. Das galgá ja ferte ain miehtá riikka oazžut seamma vejolašvuodaid sárdnidit evaŋgeliuma ja bálvalusaid gástta, rihpaid, náitaleami ja hávdádeami oktavuodas ja dat galgá leat min álbmotjoavkkuid gaskkas olgoriikkain (Ident 24 ja 26).
- Norgga girkus leat sullii 1290 báhppasuohkana. Báhppasuohkan lea juridihkalaš ovttagada vuoddu ja lea girkuid oamasteaddji. Girkut leat máŋgga guovllus deháleamos báikkálaš symbolat, sihke dovdomearkan ja bassivuoda mearkan. Buorre oassi min našuvnna kultuvraárbbis lea čadnon buriide árbevieruide mat čohkkejit ja starggusmahttet báikkálaš servodaga ja gos girkus ja searvegottis lea lunddolaš sadji. Dan ferte ja galgá áimmahuššat ja ovdánahttit viidáseappot, ja danne ferte Norgga girku ain hukset “vuollin bajás” (Ident 15, 16, ja 26).
- Sárdnideapmi ja Norgga girku eará doaimmat dollojuvvojit doppe gos eará eallinoainnut ja oskkoldagat nai leat. Rabas girku hálida doalahit singuin dialoga. Eanetlohkogirkui lea dehálaš guldalit unnitlogu muosáhusaid. Oskku- ja eallinoaidnofriddjavuodas lea sáhka eaŋkilolbmuid rievttis oskui ja oskku ovdanbuktit ja vealahuvvokeahtá biehttalit searvamis dan dahkat. Dás lea maid sáhka sierra oskkuservoša rievttis hábmet alcceaset ortnegiid iežaset oskkuvuodu mielde. Oskku- ja eallinoaidnofriddjavuohta galgá maid sihkarastojuvvot rievttálaš ja duohta dásseárvosaš meannudeami bokte (Ident 6 ja 19).
- Risttalaš kultuvraárbi lea nannosit čadnojuvvon min našuvnna historjái, ja sihke Norgga girku ja maiddái stáhta ja suohkan ferte veahkin dan kultuvraárbbi viidáseappot fievrredit ja ođasmahttit. Danin ferte ain joatkit oskkoldatpolitihkain mii aktiivvalaččat doarju oskku- ja eallinoaidnoáššiid min riikkas (Ident 25).

A.

Girkoortnet – makkár láhkii galgá Norgga girku vuodduvot?

(Geahča NOU 5, Brosjyren 19-21 s, gč 3. ja 2. gažaldaga)

Lávdegoddi lea ovddidan golbma vejolaš váldomálla Norgga girkui. Vuoddoerohus dan golmmas leat rievttálaš rámma ja rievdadusat bajemus girkostivrras.

Vuodđoláhkiivuodđudan girku:

Norgga girku joatká doaimmat stáhtagirkun, juogo dálá hámis dahje lassi ođastemiiguin dálá vuodđoláhkanjuolggadusaid mielde. Dat mearkkaša ahte Gonagas (rádđehus) lea bajemus girkostivra ja dan bokte dáhkiduvvo stáhtii ain sihke politihkalaš váldi ja váldi mearridit. (NOU 5.3).

Láhkavuodđudan álbmotgirku.

Vuodđolága dálá stáhtagirkoortnega njuolggadusat heaittihuvvojit. Dat mearkkaša ahte Gonagas (rádđehus) heaittihuvvo girkostivran, ja Norgga girku oazžu eanet iešbirgenvuoda oskkuservodahkan. Norgga girku galgá dattege sierra vugiin čadnojuvvo stáhtii eará oskku- ja eallinoaidnoservodagaid ektui, dan bokte go Stuoradiggi mearrida sierra oanehis rámmalága / girkolága Norgga girku váste (NOU 5.4).

Iešbirgejeaddji álbmotgirku.

Norgga girku šaddá iešbirgejeaddji oskkuservodat buohtalagaid eará oskku- ja eallinoaidnoservodagaiguin Norggas. Buot Norgga girku vuodđoláhkkanjuolggadusat heaittihuvvojit ja buotlágan stáhtalaš stivrejupmi girku ektui heaittihuvvo. Girku ii leat dalle šat oassi stáhtahálddašeamis, muhto gullá oskkuserviid lága vuollái (NOU 5.5).

Láhkii vuodđudan girku sáhtá gohčodit ahte lea rievdan gaskavuohta stáhta ja girku gaskkas dahje dadjat stáhtagirku heaittiheapmin. Gulaskuddanreivve giellageavaheamis ipmirduvvo sihke láhkavuodđudan girku ja iešbirgejeaddji álbmotgirku stáhtagirku heaittiheapmin (gč. 2. gažaldaga).

B.

Stáhta ovdasvástádus doarjut oskkoldatpolitihka

Stáhta oskku- ja eallinoaidnopolitihka ja stáhta árvovuodu jearaldagaid ferte oktasáččat árvvoštallat.

Stáhta oskku- ja eallinoaidnopolitihkka

(Geahča NOU 5.6.2 ja 5.7.3, Brosjyren s. 9, 1. gažaldaga)

Stáhtalaš oskku- ja eallinoaidnopolitihkka čuožžu dál golmma juolggi alde: oskku- ja eallinoaidnofriiddjavuoda prinsihppa, stáhtagirkoortnet ja prinsihpa ahte gieđahallat oskkuserviid dássálaga. Dán vuodul fievrreda stáhta politihka mii doarju buot oskku- ja eallinoaidnoservodagaid.

Oskku- ja eallinoaidnofriiddjavuoda prinsihppa doalahuvvo jus vel earáhuvo ge láhkii vuodđudan girkun dahje iešbirgejeaddji álbmotgirkun. Jus stáhtagirkoortnet heaittihuvvo, de ferte ráhkaduvvot ođđa vuoddu joatkit oskkoldatpolitihkain mii aktiivvalaččat doarju oskku- ja eallinoaidnoáššiid. Prinsihppa dan birra sáhtá biddjojuvvot vuodđoláhkii.

Eará gažaldat lea man guhkás dássásašvuohta oskku- ja eallinoaidnoservodagain galgá mannat, dahje man muttu ovdamunni Norgga girkus galgá leat eará oskku- ja eallinoaidnoservodagaid ektui. Bakkevig-lávdegoddi deattuhii guokte váldoprinsihpa oskkoldatpolitihkas: Dássásašvuohta oskku- ja eallinoaidnoservodagaid ektui ja oskkoldatpolitihkka mii dorjojuvvo aktiivvalaččat (Bakkevig 6). Gulaskuddamis maŋŋil lei ollu sáhka Norgga girku sajis kultuvraguoddiin ja girku fáttmasteaddji doaimma birra servodagas, ja mii ánsása sierralágan saji.

Gažaldat bidjat árvoparágráfa vuodđoláhkii

(Geahča NOU 5.6.1 ja 5.7.2, Brosjyren 9. s, 6. gažaldaga)

Jus stáhtagirkoortnet heaittihuvvo dan bokte ahte Vuodđolága njuolggadusat stáhtaoskkoldaga (§2,2. lađas) birra loahpahuvojit, de lea čuožželan jearaldat dan sadjái ásahit ođđa paragrafa servodaga árvovuodu birra. Stáhta-girku-lávdegotti eanetlohku doarju dan dahkat.

Dakkár paragrafii gávdnojit eanet vejolašvuodat. Okta árvalus lea čujuhit árvvuide mat gusket eallinoainnuide ja kultuvraide nugo “risttalaš ja humanisttalaš árbi”. Nubbe árvalus lea čujuhit dohkkehuvvon oktasášárvvuide dahje olmmošvuoigatvuodaide. Dasalassin dahje daid sadjái lea árvaluvvon čujuhit daid politihkalaš prinsihpaide maid ala stáhta hukse:

demokratiija, riektestáhta ja olmmošvuoigatvuođat. Lávdegotti unnitlogu oainnu mielde ii dárbbas dakkár paragrafa lasihuvvot, earretgo oskkoldatfriddjavuođa prinsihpa.

Gulaskuddamis maŋŋil Bakkevig-lávdegotti čielggadeami jerre oallugat guđeládje servodaga árvovuođu sáhtášii dáhkidit jus stáhtagirkoortnet heaittihuvvo. Girkočoahkkima cealkámušas daddjui: “Beroškeahhtá gaskavuodas mii boahte áiggis ordnejuvvoš girku ja stáhta gaskkas, de goittotge dáhttu Norgga girku bargat vai risttalaš árvvut ain galget leat dehálaš oassin servodaga árvovuođu” (Ident 28).

C.

Norgga girku ruhtadeapmi

(Geahča NOU 6, erenoamážit 6.9 ja 6.10, Brosjyren 9. ja 22. s, 4. gažaldat)

Lávdegoddi deattuha ahte Norgga girku, mii lea riikkaviidosas álbmotgirku, galgá dáhkiduvvot doarvá ja dássedis resursavuoddu. Beroškeahhtá málle válljemis fertejit buot oskku- ja eallinoaidnoservodagat oazžut almmolaš juolludusaid maid bokte sáhttet ovdánahttit iežaset dehálaš saji servodagas. Lávdegotti eanetlohku oaivvilda leat dárbbu oazžut lassi resurssaid Norgga girku, dan leat maid girkolaš ásašusat deattuhan.

Eanetlohku, mii doarju láhkiivuodđudan álbmotgirku, rávve ahte addo almmolaš váldoruhtadeapmi; stáhtadoarjagat galget gokčat buot girkolaš bargiid báikkáid ja daidda gullelaš goluid, gielddat galget ruđalaččat doarjut huksemiid, hálddašemi, bajásdoalahusa ja girkoviesuid jodiheami, ja miellahttoruhta gokčat searvegottiid eará doaibmagoluid. Okta unnitlohku oaivvilda ahte almmolaš juolludus galgá ollislaččat boahit stáhtas, ja nuppi unnitlogu rávvaga mielde galgá miellahttodivat doaibmat váldoruhtadeapmin ja almmolaš doarjagat sierra ulbmiliidda.

Bakkevig-lávdegotti eanetlohku árvalii miellahttodivaga galgat Norgga girku ekonomii ja váldogáldun ja dasalassin almmolaš doarjjaortnegat, unnitlogu árvalus lei fas ásašit eallinoaidnodivaga. Gulaskuddamis oaččui eallinoaidnodivat arvat stuorát doarjaga go miellahttodivat, muhto goappešat árvalusaide dovddahuvvui maid mearkkašahti stuora eahpáduš.

Girkoráddi dadjá mearrádušastis geassemánus 2006: “Girkoráddi ii árvvoštala miellahttodivaga leat dehálaš oassin ruhtadanortnegis”.

Lávdegoddi lea unnán árvvoštallan váikkuhusaid dahje čilgen eanet konkrehtalaččat guđeládje daid iešguđetlágan ortnegiid sáhtášii heivehit. Muhto lávdegoddi ságastallá vehá ekonomii ja juogadeamis, juogo guovddáš dásis, regiuvnnalaččat dahje báikkálaččat, ja čujuha dárbbu juogadaneavttuide ja guđeládje guovddáš ja báikkálaš beroštumit sáhtáše vuhtiiváldojuvvot seammás go boahtevaš ruhtadanortnet ii galgga heajudit girku ekonomii ja (6.9.2).

D.

Girkoviesut

(Geahča NOU 9.4 ja 9.5: Oamastanriekti ja girkoviesuid hálddašeapmi, 8.6 ja 8.7:

Ráfáidahtton girkut ja girkut main lea suodjalanárvu, Brosjyren 11., 25. ja 26. s., 8. gažaldat)

Lávdegoddi ii hálit heaittihit dan boares vuodđoprinsihpa mii addá báhppasuohkaniidda oamastanrievtti báikkálaš girkoviesuide, muhto diktit Girkočoahkkima deavdit daid rievttálaš sajiid mat dál leat departementtas jus Norgga girku doaibmagoahdá sierra riektesubjektan (láhkavuodđudan dahje iešbirgejeaddji álbtogirkun). Galget go gielddat doaibmat báikkálaš oamasteaddjin, dahje galgá go Norgga girku guovddáš dásis doaibmat oamasteaddjin, ii leat leamaš ságas.

Lávdegoddi oaivvilda ahte galggaše ásahuvvot sierra ruhtadanortnegat ráfáidahttojuvvon girkuid váste ja girkuid váste main lea suodjalanárvu, beroškeahhtá boahhtevas gaskavuodas stáhta ja Norgga girku gaskkas. Lávdegotti mielas galggašii veardiduvvot ahte galggašii go stáhta váldit badjelasas oamastit girkuid main lea sierra suodjalanárvu ja evttoha stáhta váldit badjelasas ráfáidahtton girkuid ja girkuid main lea suodjalanárvu mat válđojit eret girkolaš anus. Evttohuvvo ásahit sierra girkoantikváralaš doarjjaortnet seammaládje go ruoŧa ortnegis lea.

E.

Válgaortnegat ja demokratiija

(Geahča NOU 5.6.5 ja 5.7.5, Brosjyren 6. ja 20.-21. s., 5. gažaldaga)

Beroškeahhtá málles deattuha stáhta-girku-lávdegoddi dárbbu doaimmaide mat dahket dan ahte eambbogat servet girkolaš válggaide ja nu nannejuvvo ovddasteapmi. Jus šaddá láhkavuodđudan dahje iešbirgejeaddji álbtogirku, de árvala lávdegoddi fievrredit ”seamma demokrátalaš bajáshuksema” viidáseappot. Girku välljejuvvon orgánat váldet dalle badjelasaset dan ovddasvástádusa mii dál lea stáhta girkostivrras. Dakkár girkoortnegiin lea erenoamáš dehálaš nannet demokratiija girkus, oaivvilda lávdegotti eanetlohku. Lávdegoddi ii evttot konkrehta rievdadusaid válgaortnegiidda, muhto ságastallá vejolašvuodas ásahit muhtun muddui njuolggoválgga bismagotterádiide ja/dahje girkočoahkkimii.

Bakkevig-lávdegottis lei eanetlohku mielas ásahit njuolggoválggaid bismagotterádiide/girkočoahkkimii, unnitlohku hálidii doalahit dálá eahpenjuolga válgaortnega. Okta lahttu dáhtui ovttastahttit njuolggo- ja eahpenjuolggoválgga (Bakkevig 10.3). Gulaskuddamis hálidii sullii bealli doalahit dálá ortnega, muhto njuolggo válga oaččui maid buoremuddui doarjaga. Girkočoahkkinn lea mángga háve deattuhan dárbbu buoridit girkolaš demokratiija ja celkkii jagis 2004 ahte ”Norgga girku hálida bargat dan ovdii ahte stuorit oassi girku miellahtuin váldet ovddasvástádusa ja oassálastet girkolaš válggain” (Ident 18).

F.

Hávdádushálddašeapmi

(Geahča NOU 7, Brosjyren 10. ja 23. s., 7. gažaldaga)

Lávdegotti eanetlohku oaivvilda hávdádusa hálddašeami leat dábálaš almmolaš doaibman maid almmolašvuolta ferte vuhtiiváldit ja rávve doalahit váldoprinsihppan dan ahte gielddain lea ovddasvástádus hávdádushálddašeamis. Dattege rahpá lávdegoddi vejolašvuoda addit dan báikkálaš girkolaš ásahusaid hálđui. Unnitlogu oaivila mielde galgá dálá ortnet jotkojuvvo. Lávdegoddi ságastallá ortnegiid buriid ja heajut beliid birra (NOU 7.7).

Bakkevig-lávdegotti oaidnu sulástahtta hui sakka stáhta – girku-lávdegotti eanetlogu oainnuid (Bakkevig 11.2). Gulaskuddanásahusat mat bukte mearkkašumiid evttohussii, lei stuora dáhttu joatkit dálá ortnega.

Lávdegoddi rávve maid lonuhit girkogárddi doahpaga ja gohčodit dan eanet bealátkeahces namahusain; hávdeenan dahje hávdebáiki, ja ahte galggašii veardidit olles girkogárddi vihaheami sajis vihahit eananbihtáid ja ásahit hávdádusfágalaš foruma juohke bismagoddái/fylkii.

G.

Eará gažaldagat

(Geahča NOU 5.6.4 ja 5.7.5)

Bargoaddiovdasvástádus

Girkočoahkkin hálida oktasaš bargoaddiovdasvástádusa boahttevaš girkoortnegii. Lávdegoddi ja Girkočoahkkin ii leat goabbáge čilgen guđeládje dat galgá hálddašuvvot ja gos/makkár dássái bargoaddiovdasvástádus galgá biddjot. Eatnagiidda lea dát dehálaš girkoortnetgažaldat. Beroškeahhtá váldomálles mii välljejuvvo lea bargoaddigažaldat ja dat guđeládje girkolaš organiseren čielggaduvvo siskkáldadasat Norgga girkus, dehálaš fáddá boahttevaš jagiid.

Loahpaheapmi

Girkoráđdi oaidná ahte leat ain mánga dehálaš gažaldaga girkoortnegis maid stáhta-girku-lávdegoddi ii leat iežas barggus čielggadan. Girkoráđdi atná dattege stáhta-girku gaskavuoda nu doarvá čielggaduvvon ahte gulaskuddanásahusaide lea vejolaš välljet malle. Gulaskuddancealkámušas galggašii ovdanboahit makkár eavttut čuvvot välljema maid guhtege árvala.

Ášši GR 36/06 Mearrádus

Girkoráđdi lea čoahkkimisttis 15-16.06.2006 doallan álgosaš ságastallama NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke* váldosisdoalu birra ja movt Girkočoahkkima gulaskuddanvástádus bargguid galgá láchit.

1. Girkoráđdi hálida álggos deattuhit Girkočoahkkima sierra saji eará gulaskuddanásahusaid gaskkas. Girkočoahkkima ulbmila ja bargguid vuodul áigu Girkočoahkkin árvideamis meannudit iešguđet beliid stáhta-girku gaskavuodas boahttevaš jagiid. Gulaskuddanvástádus maid Girkočoahkkin addá jagis 2006, bidjá dehálaš eavttuid Girkoráđi bargui ovdal go stuoradiggediedáhus ovddiduvvo ja lea ráhkkanepmin meannudit lácharievdadanevttohusa ja odđa girkoortnega, jus dat šaddet.
2. Girkoráđdi hálida govdadis ja viiddis digaštallama daid evttohusaid birra maid čielggadeapmi lea buktán. Girkoráđi hálidus lea ahte digaštallamis juohkehaš čájeha dáhtu doalahit dialoga ja čájehit ipmárdusa. Dat nanne sihke servodaga ja girku jus

oassálastit atnet stáhta-girku-gažaldagat meannudeami bargojupmin dan guvlui mas mihttu lea olahit eanemus doarjaga girku boahttevaš ortnegii.

3. Girkoráđđi hálida dán vuoru buktit čuovvovaš mearkkašumiid áššečielggadan bargguide viidáseappot:
 - Girkoráđđi aiddostahtta ahte čielggadeamis leat nannosit deattuhan joatkit politihka fievrredeami mii aktiivvalaččat doarju oskku- ja eallinoaidnoássiid ja Norgga girku oskkuservodahkan.
 - Girkoráđđái lea eaktun vuhtiiváldit Norgga girku iešvuoda álbmotgirkun beroškeahhtá boahttevaš girkoortnetmálles. Girkoráđđi áigu erenoamážit bargat ortnegiiguin mat dáhkidit álbmotgirkun demokrátalaš stivrenorgánaid.
 - Girkoráđđi deattuha erenoamážit málle 2 (modell 2) Girkočoahkkima barggus gulaskuddancealkámušain danne go dát málle gáibida muhtin beliid čielggadit eambo.
Dat mearkkaša earret eará guorahallat makkár gaskavuohta sierralága (særlov) ásaheamis Norgga girku lea girku iežas girkoortnega ektui.
 - Girkoráđđi ii árvvoštala miellahttodivaga dehálaš oassin ruhtadanortnegis.
 - Girkoráđđi áigu iežas áššečielggadeamis Girkočoahkkimii maid meannudit boahttevaš hávdeenan/-báikki hálddašeami.
4. Girkoráđđi bivdá ahte NOU 2006:2 lasihuvvo lohkanrávvagiin mas maid čujuhuvvo eará relevánta čielggademiide ja mearrádusaide, ja bajilgova resursaolbmuiin geat sáhttet oassálastit diehtujuohkin- ja álbmotčoahkkimiid lágidemiin báikkálaččat/guovlluin.
5. Girkoráđđi bivdá bargat viidáseappot áššečielggademiin Girkočoahkkimii dan vuodul mii dán dokumenttas ja čoahkkimis ovdanbođii, ja ahte ášši máhcahuvvo fas Girkoráđđái čakčamánu.
6. Girkoráđđi bivdá bidjat johtui čielggadanbargguid Girkoráđi olis daid áššiin maid dát dokumenta evttoha.